

DE REKENTREIN

Draaiboek

1 **doel van de rekentrein**

Het hoofddoel van de Rekentrein is om de gecijferdheid van kinderen en ouders te stimuleren en ouders handvatten te bieden om een positief educatief thuismilieu op het gebied van gecijferdheid te bieden.

De Rekentrein draagt bij aan:

1. De bewustwording van leerkrachten, ouders en kinderen van wat gecijferdheid is en wat het belang is van gecijferdheid in het algemeen (en gevolgen van beperkte vaardigheden op het gebied van gecijferdheid).
2. De bewustwording van leerkrachten en ouders van wat ouders kunnen doen om een positief educatief thuismilieu te bieden.
3. Concrete ondersteuning van ouders hoe zij effectief de ontwikkeling van gecijferdheid van hun kind kunnen stimuleren.
4. Het vergroten van kennis en vaardigheden op het gebied van gecijferdheid van zowel ouder als kind.
5. Het verbeteren van de houding ten aanzien van gecijferdheid bij zowel ouder als kind (het vergroten van het plezier in activiteiten waar gecijferdheid van belang is, het verminderen van weerstand ten aanzien van gecijferdheid en het verminderen van rekenangst).
6. Het verbreden van (het inzicht in) de contexten waarin gecijferdheid aan bod komt (van het schoolse naar het alledaagse).
7. Het stimuleren van hogere-ordevaardigheden bij ouder en kind.

NB: Het inhalen van een eventuele rekenachterstand is nadrukkelijk niet een doel van de Rekentrein. De Rekentrein biedt een breed repertoire aan activiteiten waarmee we in de gezinssituatie het gecijferd denken en handelen stimuleren, we streven na dat door het voordoen en samendoen de Rekentrein een positieve invloed op het educatieve thuismilieu gaat hebben.

2 De doelgroep van de rekentrein

De Rekentrein is bedoeld voor gezinnen met een of meer kinderen in de onderbouw van het basisonderwijs (tot een leeftijd van 9 jaar). Er is een profiel opgesteld van de kinderen die baat kunnen hebben bij de Rekentrein en van hun ouders.

Voor welke kinderen is de Rekentrein bedoeld?

De Rekentrein is bedoeld voor kinderen die baat hebben bij een stimulans in de (ontluikende) gecijferdheid. De redenen hiervoor kunnen heel divers zijn. Het gaat nadrukkelijk niet alleen om curatieve signalen (om een ontwikkelingsachterstand op het gebied van rekenen in te halen), maar vooral om preventieve signalen. Met preventieve signalen wordt bijvoorbeeld bedoeld dat er signalen zijn dat de thuisomgeving van het kind 'arm' is in de mate waarin het kind gestimuleerd wordt op het gebied van gecijferdheid.

Een leerkracht bouwt een redelijk beeld van het gezin op tijdens de periode dat de kinderen in de klas zitten. Gesprekjes met het kind in de klas tijdens het spelen, in de kringgesprekken, contactmomenten tijdens het halen en brengen dragen allemaal bij aan een beeld van het educatieve thuismilieu. Opvallende signalen over de telontwikkeling, het ruimtelijk inzicht, kleuren kunnen benoemen, vormen kunnen onderscheiden en benoemen worden door de leerkrachten in de onderbouw vaak benoemd tijdens de contactmomenten met de ouders.

Voor de hand liggende tips voor thuis (samen tafeldekken, gerichte gezelschapsspelletjes benoemen, prentenboeken voorlezen) worden dan laagdrempelig uitgewisseld. De groepsleerkracht vraagt dan via kind en ouders naar de ervaringen met deze activiteiten. Het beeld van de ontwikkeling van het kind en het zich voortdurend opbouwende beeld van het gezin stelt de leerkracht in staat om te beoordelen of een aanpak als de Rekentrein passend is voor een gezin.

Voor welke ouder(s) is de Rekeningtrein bedoeld?

De Rekeningtrein is niet alleen bedoeld voor de kinderen maar ook voor hun ouders. We maken onderscheid in verschillende groepen ouders op basis van de kenmerken van het educatieve thuismilieu:

- Arm educatief thuismilieu; In deze gezinssituatie is weinig materiaal aanwezig om activiteiten uit te voeren en worden nooit gezamenlijk activiteiten rondom spel en voorlezen uitgevoerd.
- Verarmd educatief thuismilieu; In deze situatie is er wel materiaal voorhanden en wordt er incidenteel samen mee gespeeld.
- Rijk educatief thuismilieu; In deze situatie is er materiaal beschikbaar en wordt er vaak tijd besteed aan gezamenlijk spelen en voorlezen

De Rekeningtrein is bedoeld voor gezinnen met een arm of verarmd educatief thuismilieu op het gebied van gecijferdheid.

In een arm educatief thuismilieu komt samen spelen en ontdekken van de kinderen met de ouders bijna niet voor. Samen activiteiten doen waarin de ouder bewust een dialoog voert met de kinderen om het gecijferde denken van kind te stimuleren niet vanzelfsprekend.

In een rijk educatief thuismilieu spelen ouder en kind geregeld samen een brede variaties aan spelletjes waarbij de ouders bewust vragen stellen en dialogen voeren om de ontwikkeling van gecijferdheid van het kind breed te stimuleren.

Kenmerken van het gezin

Naast het profiel van het kind en de ouder(s) moet het gezin voldoen aan enkele kenmerken:

- Er is een veilige en stabiele thuissituatie.
- Er is voldoende rust in het gezin om op een vast moment het gezin te bezoeken en ouders zijn op deze momenten thuis.
- Ouders willen actief meedoen, staan open voor hulp om samen hun kind(eren) te helpen met gecijferdheid en uiteindelijk de activiteiten zelf overnemen.

Voor wie is de Rekenrein niet bedoeld?

De Rekenrein is niet bedoeld voor gezinnen waarvan de kinderen voldoende gestimuleerd worden op het gebied van gecijferdheid. Zij hebben ouders die ouders zijn vaardig op het gebied van gecijferdheid, herkennen eventuele belemmeringen in de ontluikende gecijferdheid bij hun kind en weten hoe zij hier op een positieve manier.

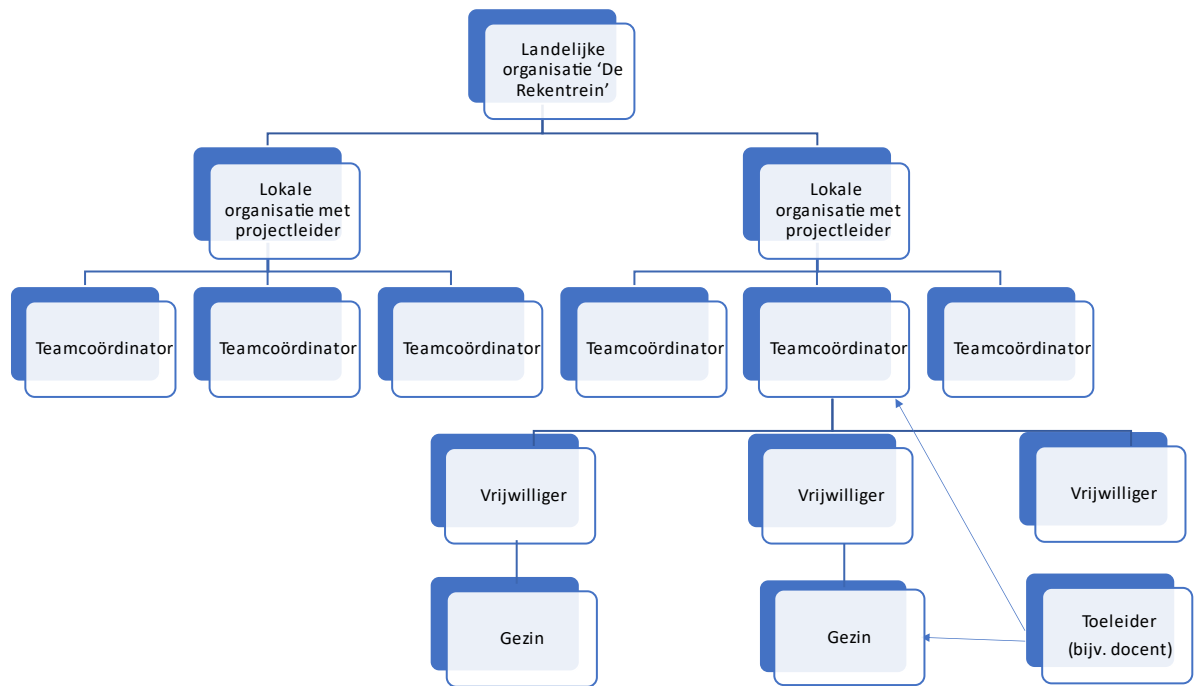
3 De organisatie van de rekentrein

Organogram

De beoogde organisatie van de Rekentrein werkt als volgt. Er is een landelijke organisatie, die verantwoordelijk is voor de opzet van de Rekentrein, het draaiboek en de materialen, het uitrollen van de Rekentrein (kennisverspreiding over de Rekentrein, werving van locaties) en training van betrokkenen (projectleiders, coördinatoren en vrijwilligers). Ook wordt via de landelijke organisatie onderzoek uitgevoerd of uitgezet naar de Rekentrein ten behoeve van doorontwikkeling.

De landelijke organisatie heeft contact met projectleiders van lokale organisaties die werken met de Rekentrein. Dit zijn mogelijk ook locaties waar gewerkt wordt met De VoorleesExpress. De projectleiders zijn verantwoordelijk voor de lokale uitvoering van de Rekentrein. Zij zorgen voor de werving van coördinatoren en vrijwilligers. Zij hebben contact met coördinatoren, verbonden aan hun organisatie.

De coördinatoren ontvangen bericht (via een onlineportaal) van leerkrachten en eventueel andere toeleiders (bijv. via welzijnsorganisaties) uit hun gebied. Een toeleider kan een gezin aanmelden via een onlineportaal, als het gezin voldoet aan het profiel van de beoogde doelgroep (10.2). In het onlineportaal geven zij informatie over de redenen voor aanmelding en de gezinssituatie. Op basis van de online aanmelding zoekt de coördinator een (passende) vrijwilliger voor het gezin. De vrijwilliger zoekt vervolgens contact met het gezin en brengt de huisbezoeken.

Vrijwilligers

In deze paragraaf geven we aan wat het uitvoeren van de Rekening als vrijwilliger van die persoon vraagt aan kennis en vaardigheden. Deze succesfactoren zetten we om naar een passend trainingsaanbod. We formuleren drie hoofdcategorieën:

1. Organisatorische kennis over de Rekening:

- Ambassadeur van de aanpak van de Rekening kunnen zijn. Wat is het doel, wie zijn de doelgroep van de Rekening en hoe ziet de interventie er in een gezin globaal uit.
- Praktische kanten Rekening kunnen uitleggen aan het gezin. Hoe en via wie krijgt de vrijwilliger en het gezin de informatie? Welke informatie krijgen ze over het gezin (aanleiding dat het gezin is aangemeld, contactgegevens, AVG grenzen). Hoe dienen zij om te gaan met die informatie?
- Organisatie Rekening: Hoe, aan wie en welke informatie koppelen zij terug. Wanneer zijn zij klaar bij het gezin?

2. *Inhoudelijke kennis over het stimuleren van gecijferdheid*

- De vrijwilliger bezit kennis over gecijferdheid.
 - Wat is gecijferdheid?
 - Wat is het belang van gecijferdheid?
 - Welke gevolgen kunnen beperkte vaardigheden op het gebied van gecijferdheid hebben?
- De vrijwilliger heeft affiniteit met onderwerpen waarbij gecijferdheid relevant is. De vrijwilliger bezit zelf geen rekenangst of weerstand voor rekenen/wiskunde.
- De vrijwilliger bezit voldoende vaardigheden om gecijferdheid te stimuleren bij ouders en kinderen.
- De vrijwilliger bezitten niet alleen enige didactische kennis over het stimuleren van vaardigheden maar beschikt ook over vaardigheden om het gesprek met ouders hierover aan te gaan.
- De vrijwilliger heeft kennis van de ontwikkelijn van ontluikende gecijferdheid op hoofdlijnen om materialen en spelvorm passend te kunnen aanbieden en te wijzigen.
- De vrijwilliger is in staat om de materialen uit de drie onderdelen van de Rekenrein praktisch te koppelen aan leeftijd en ontwikkelfase.
- De vrijwilliger is in staat een activiteit vloeiend aan te passen aan het ontwikkelniveau (differentiëren).
- De vrijwilliger kan prentenboeken interactief voorlezen en specifiek aandacht geven aan de rekenbegrippen en rekentaal.
- Rekentaal strategisch opnemen in de eigen communicatie om het gecijferde denken uit te lokken.

3. *Algemene kenmerken en vaardigheden*

- Vrijwilligers moeten beschikken over een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG).
 - Vrijwilligers moeten voldoende sociale vaardigheden hebben om met ouders en kinderen op een laagdrempelige manier contact te maken.
 - Vrijwilligers moeten beschikken over vaardigheden om met gevoelige en vertrouwelijke informatie om te kunnen gaan.
- Er is een aparte folder gemaakt met informatie voor de vrijwilliger.

4 Opzet van de Rekenrein

De Rekenrein gaat uit van minimaal vijf sessies van maximaal 1 uur bij gezinnen thuis. Het maximum aantal sessies is twintig. Op basis van de informatie van de toeleider en de kennismaking wordt een globale inschatting gemaakt van het aantal bijeenkomsten.

Tijdens de eerste bijeenkomst staat kennismaking centraal en wordt afgestemd wat de ondersteuningsbehoefte is van het gezin. Ook wordt besproken wat voor hen het doel is van de bijeenkomsten (wanneer is het traject voor hen geslaagd?). Gaat het bijvoorbeeld voornamelijk om concrete handvatten aangereikt te krijgen waarmee zij zelf aan de slag kunnen of hopen zij ook daadwerkelijk hun vaardigheden te verbeteren. Op basis daarvan bepaalt de vrijwilliger welk type activiteiten aansluiten bij het gezin.

5 Bij gezinnen thuis

Een sessie van de Rekenrein duurt maximaal 1 uur. (Langer is niet wenselijk in verband met de concentratiespanne van de kinderen in deze leeftijd en in het schema van de dag kom je als Rekenrein vaak in de (na)middag terecht na schooltijd) Tijdens de huisbezoeken doet de vrijwilliger verschillende activiteiten per sessie. Bij voorkeur gaat het om tenminste twee activiteiten uit verschillende categorieën (prentenboeken, spellen, in en om het huis). Door de wisseling van activiteiten maken ouders en kinderen niet alleen op verschillende manieren kennis met activiteiten die te maken hebben met gecijferdheid, ook zorgt de afwisseling voor voldoende concentratie. De vrijwilliger houdt rekening met de afwisseling maar zorgt tegelijkertijd ook voor de focus in de activiteiten. Dit is om te voorkomen dat ouders zich overladen voelen door te veel ideeën wat zij zoal zouden kunnen doen. Het aantal activiteiten moet voor hen behapbaar zijn.

Alle activiteiten gebeuren in nabijheid van of met de ouder(s) samen. In de eerste bijeenkomsten voert de vrijwilliger de activiteit uit met het kind en/of de ouder.

- Bij het voorlezen van een prentenboek leest de vrijwilliger het kind interactief voor en stelt vragen waarbij gecijferdheid wordt gestimuleerd. De ouder luistert mee.
- Bij het spelen van een spel, doen ouder en kind mee. De vrijwilliger laat zien hoe bij het spelen van het spel ook gecijferdheid gestimuleerd kan worden door het stellen van vragen. Een spel qua regels of vorm eventueel aanpassen aan het ontwikkelingsniveau is belangrijk. Soms zit het winnen, verliezen, scores verhogen erg belemmerend om stimulerend te zijn. De focus verleggen naar gezellig bezig zijn is soms wenselijk.
- Bij activiteiten in en om het huis gaat de vrijwilliger na wat er op dat moment passend is (bijvoorbeeld de tafel dekken, de was doen of iets koken/bakken, aansluiten bij iets wat zichtbaar in het gezin speelt). De vrijwilliger voert de activiteit met de ouder en het kind uit. De vrijwilliger houdt de dialoog op gang op het gebied van gecijferdheid en gebruikt actief rekentaal.

Na de eerste paar sessies wordt geleidelijk de ouder(s) meer betrokken in een rol om de activiteit zelf uit te voeren. Hoe snel dit kan, is afhankelijk van de achtergrond van de ouder, de houding en ervaringen met de gespeelde spelletjes, het voorlezen en de in en om het huis activiteiten. Sommige activiteiten zijn laagdrempeliger voor ouders dan andere activiteiten. Het snel iets op moeten tellen als spelelement roept bij de een eerder weerstand op dan het ontdekken hoe je met een touw van een meter de woonkamer kunt opmeten.

De vrijwilliger helpt de ouder om de rol over te nemen en vult hem/haar aan bij het stellen van vragen. Geleidelijk aan zal de vrijwilliger ook minder materialen meenemen en de ouder(s) en het kind kiezen zelf materialen uit de eigen collectie of zetten dit al klaar.

Hoeveel bijeenkomsten er in totaal nodig zijn om het gestelde doel te bereiken, verschilt per gezin. Dit heeft ook te maken met de mate van bekwaamheid van de ouder(s) en het doel dat zij voor ogen hebben.

Na elke sessie wordt de volgende sessie definitief gepland en gaat de vrijwilliger in gesprek met de ouders om na te praten, vooruit te kijken naar de volgende keer en te praten over het belang van het stimuleren van gecijferdheid specifiek en basisvaardigheden in het algemeen.

6 Informatie voor de toeleider

De toeleider zal in veel gevallen de basisschool van het kind zijn, maar dit kan ook via een andere route (bijvoorbeeld: fysiotherapie, logopedie, welzijnswerk). De toeleider komt via de lokale coördinator van de Rekenrein in contact met het doel en de opzet van de Rekenrein. Er zijn aparte voorbeeldbrochures voor de basisschool, de vrijwilligers en de ouders opgenomen om ze te informeren over:

1. het doel van de Rekenrein;
2. de beoogde doelgroep van de Rekenrein;
3. de werkwijze van aanmelding.

Op basis van de brochure kunnen lokale coördinatoren leerkrachten of andere toeleiders in hun wijk of stad werven.

7 Informatie voor het gezin

Wanneer de toeleider (in veel gevallen is dit de docent, maar dit kan ook via een andere route) in contact is gekomen met een kind of gezin dat mogelijk baat heeft bij de Rekentrein, bespreekt hij/zij met het gezin eventuele deelname aan de Rekentrein. Er is een aparte brochure met informatie voor gezinnen die de toeleider na afloop van dat gesprek kan geven.

De toeleider bespreekt met het gezin het doel en de opzet van de Rekentrein, de werkwijze bij hen thuis en de aanmeldprocedure.

In de folder staat de volgende informatie

- Wat is de Rekentrein?
- Voor wie is de Rekentrein geschikt?
- Wil je meedoen? Hoe gaat dat in zijn werk
- Wat verwachten we van ouders?
- Wat verwachten we van kinderen?